UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni. Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia colit ac veneratur.||

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Co[n]ciliu[m] Toletanu[m] quartu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-72934

Visual Library

nullus agere præſumat,& qui acceperit irrita talis donatio maneat,de Eccleſijs ab hæreſi trāſlatis vt ad Ep̄os in quoꝝ ſunt parrochijs ꝑtineant,de viduis quod quæ voluerint continētiam teneant,& quæ nubere elegerint,q̄bus voluerint,nubant, æque de virginibus quod pœnitētes ſecundum modum Canonum antiquoꝝ debeant agere pœnitētiam, quod qui voluerint agere pœnitētiam prius tondeant,aut habitum mutēt, quod non liceat Iudæis de Chriſtianis ducere vxores vel concubinas,ſi comparare mancipia Chriſtiana,& Iudæis non liceat vel publica officia ꝑagere,quod manere debeat firmū,ſi ſerui fiſci noſtri Eccl'ias fecerint,easq́ꝫ de peculio ſuo dotauerint,quod idololatriæ cultura à ſacerdotibus vel iudicibus exquirēda ſit atqꝫ exterminād̄a,quod q̄ filiū ſuū necauerit,à ſacerdotibus vel iudicibus diſtringat̄,quod ſemel in anno ad Conciliū ſacerdotes,& iudices,atqꝫ actores patrimonij nr̄i debeant conuenire quod Eccleſiaꝝ oīm cauſa ad Ep̄i ordinationē ꝑtinere debeat,q̊d ſacerdotes moderāter agere debeant ꝑ parrochias, quod ſerui Eccleſiæ ſiue clericoꝝ non debeant à nr̄is actoribus in angaria aliqua fatigari. Quod religioſoꝝ corpora cum hymnis & canticis tm̄ deferēda ſint ad ſepulchra. Quod Ballimathiæ & turpia cantica ꝓhibēda à ſanctoꝝ ſolēnijs. Has oēs conſtitutiones Eccleſiaſticas quas ſummatim breuiterq́ꝫ ꝑſtrinximus (ſicut plenius in Canone continent̄) manere ꝑhenni ſtabilitate ſancimus. Si q̄s clericus ergo aut laicus haꝝ ſanctionū obediens obſeruator eſſe noluerit ſuꝑba fronte maioꝝ ſtatutis repugnans, ſi Ep̄s, presbyter, diaconus, aut clericus fuerit ab om̄i Concilio excōicationi ſubiaceat, ſi vero laicus fuerit, & honeſtioris loci ꝑſona fuerit, medietatē facultatū ſuaꝝ amittat fiſci iuribus ꝓfuturā. Si vero minoris loci ꝑſona eſt amiſſiōe reꝝ ſuaꝝ mulctatus in exiliū deputet̄, Flauius Reccaredus rex hanc deliberationē quam cū ſancta definiuimus ſynodo confirmās ſubſcripſi, Mauſona in Chr̄i noīe Eccleſiæ Catholicæ Emerecēſis metropolitanus ep̄s ꝓuinciȩ Luſitaniæ his conſtitutōibus q̄bus in vrbe Toletana interfui, manu mea ſubſcripſi. Sil'r & alij ep̄i ſubſcripſerunt.

Incipiunt capitula cōcilii quarti Toletani.

¶De oratione & fidei confeſſione quæ in ſancta dei Eccleſia prædicatur 1
¶Nulla penè res magis diſciplinæ mores ab eccleſia Chriſti depulit, quàm inordinata diuerſitas officij 2
¶De formula ſecundum quam debeat ſancta ſynodus in dei nomine fieri 3
¶In ſolemnitate paſchali qualiter ſolet in Hiſpanijs varietas exiſtere 4
¶De baptiſmi ſacramento 5
¶Comperimus quod per nonnullas Eccleſias in die ſextæ feriæ paſſionis domini clauſis baſilicaꝝ foribus nō celebret̄ officiū 6
¶Quidam in die eiuſdem dominicæ paſſionis ad horam nonam ieiunium ſoluūt 7
¶Lucerna & cereus infra vigilias apud quaſdam Eccleſias non benedicuntur, & cur à nobis benedicantur, inquirunt 8
¶Nonnulli ſacerdotum per Hiſpanias reperiuntur qui dominicam orationē quam ſaluator noſter docuit & præcepit non quotidie, ſed tantum die dominico dicunt 9
¶Quod ſacerdotes Hiſpaniæ diebus quadrageſimæ alleluya decantent 10
¶Quod in quibuſdam Hiſpaniarum Eccleſiis laudes poſt Apoſtolum decantent 11
¶De hymnis etiam canendis 12
¶De hymno quoqꝫ triū pueroꝝ in quo vniuerſa cœli terræq́ꝫ creatura deū collaudat
¶Quod in finem pſalmorum non ſicut (13 à quibuſdā gloria patri, ſed honor & gloria patri dicatur 14
¶Sunt quidam qui in fine reſponſoriorum gloriam non dicunt 15
¶De Apocalypſi libro, vt teneatur, & quando legatur 16
¶Quod quidam ſacerdotes non rite poſt dictam orationē dominicam ſtatim communicant, & poſtea b̄n̄dictionē in ppl'o dant, 17
¶Quod pernitioſa conſuetudo nequaquàm ē retinenda 18
¶Quod in veteri lege ab anno vigeſimoq̄nto leuitæ ordinari mandantur 19
¶Quod ſacerdotes dei irreprehenſibiles eſſe debent 20
¶Quod apud deum conſcientiam puram, & apud homines famam optimam nos habere oporteat 21
¶Quemadmodum antiſtites ira presbyteri & leuitæ ſicut nomine, ita & meritis vitam teneant & teſtimonium vitæ 22
¶Quod prona ſit omnis ætas ab adoleſcentia in malum 23
¶Quod maxime in ſacerdotibus dei vitanda ē errorum ignorantia 24
¶De presbyteris parrochitanis dum ordinantur, quod libellum officialem à ſacerdote ſuo accipere debent 25
¶Quando presbyteri, aut diaconi in parrochias conſtituuntur, oportet eos profeſſionē epiſcopo ſuo facere 26
¶Si ep̄s, presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus à gradu ſuo deiecti fuerīt, & in ſc̄da ſynodo innocētes īueniant̄, qual'r recipi debeāt 27

¶Si epūs

Capitula concilij quarti Toletani.

¶Si Epiſcopus, presbyter, ſeu diaconus, vl' ex ordine clericorũ magos, aruſpices, ariolos, angures vl' ſortilegos cõſulere fuerint dep̃henſi, quid de eis agẽdum ſit. 28

¶Confinitimi hoſtium ſacerdotes p̃ter eos q̃ à regia poteſtate licẽtiam acceperint in ſynodo mundandi ſunt 29

¶Quod ſæpe principes contra quoſlibet maieſtatis obnoxios ſacerdotibus ſua negotia committunt 30

¶Vt Epiſcopi in protegendis populis, ac defendendis impoſitam à deo ſibi curam non ambigant. 31

¶Quod auaritia radix cunctorum malorum aliquorũ ſacerdotum mentes obtineat 32

¶Quicunq; Epiſcopus alterius Epiſcopi diocœſim per triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit, vt teneat eam 33

¶Vt ſicut diocœſim alienam tricenalis poſſeſſio tollit, ita territorij conuentum non amittit 34

¶Quod Epiſcopos per cunctas diocœſes parrochiasq́ue ſuas ire oporteat per ſingulos annos 35

¶Quicunq; Epiſcopi ſuffragio cuiuſlibet aliquid de Eccleſiaſticis vtilitatibus prouiderint quid agendum ſit. 36

¶Præbendum à ſacerdotibus vitæ ſolatium indigentibus, & maxime his quibus reſtituenda viciſſitudo eſt 37

¶Nonnulli diacones in tantam erumpunt ſuperbia, vt presbyteris ſi præferant 38

¶Si non licet Epiſcopis, nec presbyteris oraria duo indui, quãto magis diaconis qui miniſtri eorum ſunt 39

¶Vt omnes clerici vel lectores ſicut leuitæ & ſacerdotes detonſo ſuperius capite inferius ſolam circuli coronam relinquant 40

¶Vt extraneæ fœminæ cum clericis non habitent 41

¶De clericis qui non habentes legitimum cõiugium extranearum mulierum, vel ancillarum ſuarum interdicta ſibi conſortia appetunt 42

¶De Clericis qui ſine couſultu Epiſcopi ſui vxorem duxerunt 43

¶De Clericis qui in quacunq; ſeditione arma volentes ſumpſerunt 44

¶Si quis clericus in demoliendis ſepulchris fuerit deprehenſus 45

¶De præcepto Domini noſtri Siſenangi regis 46

¶De eligendis economis 47

¶De profeſſione monachi, vt quicquid fuerit allegatum, teneat 48

¶De clericis qui monachorum propoſitum appetunt 49

¶Quale ius Epiſcopi in monaſterijs habere debeant 50

¶De monachis qui egredientes de monaſterio non ſolum ad ſeculum reuertuntur, ſed etiam vxores accipiunt 51

¶De religioſis propriæ regionis qui nec inter clericos, nec inter monachos habent, 52

¶De eis qui in diſcrimine conſtituti pœnitẽtiam accipiunt 53

¶De ſecularibus qui accipientes pœnitentiam ſe totonderant & rurſus præuaricantes laici effecti ſunt 54

¶Quod duo ſunt genera viduarum, ſeculares & ſanctimoniales 55

¶De Iudæis ne vi ad credẽdum cogant 56

¶De cupiditate Epiſcopi, presbyteri, vel diani ſiue clericorum qui contra fidẽ Chriſtianam Iudęis ſuffragium præſtant 57

¶De pręuaricatione eorũ qui dudum ad Chriſtianam fidem promoti ſunt 58

¶De Iudæorum filijs vel filiabus, ne parẽtum vltra inuoluantur erroribus 59

¶De Iudæis baptizatis, ſi poſtea præuaricati fuerint in Chriſto 60

¶De malorum conſortijs, quod etiam bonos corrumpunt 61

¶De Iudæis qui Chriſtianas mulieres in coniugio habent 62

¶Non poteſt erga homines eẽ fidelis, qui extiterit impius in deum 63

¶Præcipiente Domino, atq; excellentiſſimo Siſenando rege, vt Iudæi aut qui ex Iudæis ſunt officia publica nullatenus appetant, (64

¶Vt Chriſtianos ſeruos non liceat Iudæis habere 65

¶De his qui de rebus ſuis pauperibus Chriſti nullatenus diſtribuunt 66

¶De Epiſcopis qui mancipium iuris Eccleſię non retento Eccleſiaſtico patrocinio manumitti deſiderant. 67

¶Vt ſacerdotes qui aut res ſuas Eccleſiæ relinquunt, aut nihil habentes aliqua prædia Eccleſijs ſuis conquirunt, ſi voluerint poſſunt de Eccleſiæ famulis aliquos libertos facere (68

¶De libertis Eccleſiæ, quia nunquàm moritur eorum Patrona à patrocinio eiuſdem nunquàm diſcedant 69

¶De libertis Eccleſiæ qui à patrocinio eiuſdem diſcedunt 70

¶De libertis qui à quibuſcunque manumiſſi ſunt atq; Eccleſiæ patrocinio commendati exiſtunt 71

¶Vt qui libertatem à dominis ſuis ita percipiunt, vt nullum in eis obſequium patronus detentet, ſuſcipiantur ad clerum 72

¶De famulis Eccleſiæ conſtituere p̃sbyteros vel diaconos per parrochias licet 73

¶De eccl'iaſtici ordinis inſtitutis vel decretis, quæ ad quorundã p̃tinẽt diſciplinam 74

¶Incipit

Incipit concilium Toletanum quartum.

¶Capitulum Primum.

ANNO TERTIO REGNANTE DOMINO NOSTRO GLO A
rioſiſſimo principe Siſenando, die nonas Decembris, Era. D. C. LXXXI. dum ſtudio amoris Chr̄i ac diligētia religioſiſſimi Siſenandi regis Hiſpaniæ atq; Galliciæ ſacerdotes apud Toletanam vrbem in nomine domini conueniſſemus, vt eius imperijs atq; iuſſis commoti à nobis agitaret̄ de q̄buſdam Eccleſiæ diſciplinis tractatus. Primū grās ſaluatori noſtro deo omnipotēti egimus, poſt hæc antefato miniſtro excellentiſſimo & glorioſo regi, cuius tanta erga deum deuotio extat, vt non ſolū in rebus humanis, ſed etiā in cauſis diuinis ſolicitus maneat, hic quippe dum in baſilica beatiſſimæ & ſanctæ martyris Leocadiæ oīm noſtrum pariter iam cętus adeſſet, ꝓ merito fidei ſuæ cū magnificētiſſimis & nobiliſſimis viris ingreſſus, primū coram ſacerdotibus dei humi ꝓſtratus, cū lachrymis & gemitibus ꝓ ſe interueniēdū dn̄o poſtulauit. Deinde religioſa ꝓſecutōe ſynodū exhortatus eſt, vt paternoꝝ decretoꝝ memores ad confirmanda in nobis iura Eccleſiaſtica ſtudium p̄beremus, & illa corrigere quæ dum ꝑ negligētiam in vſum venerūt contra Ecclesticos mores licētiam ſibi vſurpationēq; fecerūt. Talibus ergo eius monitis congaudētes neceſſariū extitit, iuxta eius nr̄mq; votū tractare quæ competūt ſiue in ſacramētis diuinis, quę diuerſo atq; illicito modo in Hiſpaniaꝝ Eccl'ijs celebrant̄, ſeu quæ in moribus praue vſurpata noſcunt̄. Et qm̄ gn̄ale Conciliū agimus, oportet primū nr̄æ vocis ſermonē de deo eē, vt poſt ꝓfeſſionē fidei ſequētia opis nr̄i vota, quaſi ſuꝑ fundamētum firmiſſimū diſponant̄. Quēadmodū à ſanctis pr̄ibus accepimus patrē, & filiū, & ſpm̄ ſanctū vnius deitatis atq; ſubſtātiæ cōfitemur, in ꝑſonaꝝ diuerſitate trinitatē credētes, in diuinitate vnitatē p̄dicantes, nec ꝑſonas cōfundimus, nec ſubſtantiā ſeparamus. Patrē à nullo factū vel genitū dicimus, filiū à pr̄e nō factū, ſed genitū aſſerimus. Spm̄ ſanctū vero nec creatū, nec genitū, ſed ꝓcedentē ex pr̄e & filio ꝓfitemur. Ipſum aūt dn̄m Ieſum Chr̄m dei filiū, & creatorē oīm ex ſubſtātia pr̄is ante ſecula genitū deſcēdiſſe vltimo tp̄e ꝓ redēptione mundi à pr̄e, qui nunq̄ deſinit eē cum patre. Incarnatus eſt em̄ ex ſpiritu ſancto, & glorioſa ſancta dei genitrice virgine Maria, & natus ex ipſa ſolus idē dn̄s Ieſus Chr̄us, vnus in ſancta trinitate, anima & carne ꝑfectus, ſine pc̄tō ſuſcipiēs hoīem, manēs quod erat, aſſumēs quod non erat, æqualis pr̄i ſcd̄m diuinitatē, minor pr̄e ſcd̄m humanitatē, habēs in vna ꝑſona duaꝝ naturaꝝ ꝓprietatē. Naturæ em̄ in illo duæ, deus & homo. Non aūt duo filij, ſed dn̄ duo, ſed idē vna ꝑſona in vtraq; natura ꝑferens paſſionē, & mortē ꝓ nr̄a ſalute, non in virtute diuinitatis, ſed in infirmitate humanitatis. Deſcēdit ad inferos, vt ſanctos q̄ ibi tenebant̄, erueret, & deuicto mortis imperio reſurrexit. Aſſumptus in cœlis vēturus ē in futuꝝ ad iudiciū viuoꝝ & mortuoꝝ. Cuius morte & ſanguine mundati, remiſſionē pc̄tōꝝ conſecuti ſumus, reſuſcitandi ab eo in die nouiſſima, in ea qua nūc viuimus carne & in ea qua reſurrexit idē dn̄s forma ꝑcepturi ab ip̄o, alij ꝓ iuſtitiæ meritis vitā æternā, alij ꝓ pc̄tis ſupplicij æterni ſn̄iam. Hæc ē Eccleſiæ Catholicæ fides, hanc confeſſionē ſeruamus atq; tenemus, quā quiſq; firmiſſimè cuſtodierit, ꝑpetuam ſalutem habebit.

II ¶Poſt rectæ fidei confeſſionē quæ in ſancta dei Eccl'ia p̄dicat̄, placuit oēs ſacerdotes q̄ B
Catholicæ fidei vnitate complectimur, vt nihil vltra diuerſum aut diſſonū in Eccleſiaſticis ſacramētis agamus, ne quælibet nr̄a diuerſitas apud ignotos ſeu carnales ſchiſmaticis errorē videat̄ oſtēdere, & multis extet ſcandalum varietas Eccl'iaꝝ. Vnus ergo ordo orandi atq; pſallēdi à nobis ꝑ oēm Hiſpaniam atq; Galliciā cōſeruet̄, vnus modus in miſſaꝝ ſolēnitatibus, vnus in verſpertinis officijs, nec diuerſa ſit vltra in nobis Eccl'iaſtica conſuetudo, q̄a vna fide continemur & regno. Hoc em̄ & antiqui pr̄es decreuerunt, vt vnaquæq; ꝓuincia & pſallēdi, & miniſtrandi parem conſuetudinem teneat.

III ¶Nulla penè res diſciplinæ mores ab Eccl'ia Chr̄i magis depulit, q̄ ſacerdotū negligētia C
qui contēptis canonibus ad corrigēdos Eccl'iaſticos mores ſynodū facere negligūt, ob hoc à nobis vl'r definitum ē, vt quia iuxta pr̄m antiqua decreta bis in anno difficultas tp̄is fieri Concilium non ſinit, ſaltē vl' ſemel à nobis celebret̄, ita tamē aut ſi fidei cauſa eſt, aut quælibet alia Eccleſia communis gn̄alis, totius Hiſpaniæ & Galliciæ ſynodus conuocet̄. Si vero nec de fide, nec de cōmuni Eccl'iæ vtilitate tractabit̄, ſed ſpeciale erit Conciliū, ꝓut vniuſcuiuſq; ꝓuinciæ metropolitanus elegerit pagēdum eē. Omnes aūt qui cauſas contra ep̄os, ac iudices, ac potētes aut cōtra quoſlibet alios hr̄e noſcunt̄, ad idē conciliū concurrāt, & quæcūq; examine ſynodali à quibuſlibet praue vſurpata inueniunt̄ regij executoris inſtantia iuſtiſſime his q̄bus iura ſunt reformet̄, ita vt pro compellēdis iudicibus vel ſecularibus viris ad ſynodum metropolitani ſtudio quidam executor à principe poſtuletur.

¶Quinta

¶Quintadecima aũt Calendaꝝ Iuniaꝝ congreganda eſt in quacũq; ꝓuincia ſynodus ꝓpter
vernale tp̃s, qñ herbis terra veſtit, & pabula germinum inueniunt. Hora itaq; diei prima ante
ſolis ortũ eijciant oẽs ab Eccleſia, obſeratiſq; foribus cunctis, ad vnã ianuam p quã ſacerdotes
A ingredi oportet, hoſtiarij ſedeant. Et cõuenietes oẽs ep̃i pariter introeant, & ſcd̃m ordinatio
nis ſuæ tpa reſideant. Poſt ingreſſum oĩm ep̃oꝝ atq; conſeſſum vocent, deinde pb̃ri quos cau-
ſa ꝓbauerit introire. Nullus ſe inter eos ingerat diaconoꝝ. Poſt hos ingrediant diacones ꝓ-
babiles, quos ordo popoſcerit intereſſe. Et corona facta de ſedibus Ep̃oꝝ, pb̃ri à tergo eoꝝ
reſideant, diaconi in cõſpectu eoꝝ ſtent, deinde ingrediant laici, q electioni Concilij intereſſe
meruerũt. Tunc quoq; & notarij quos ad recitandũ vel excipiendũ ordo requirit, & obſerent
ianuæ. Sedẽtibuſq; in diuturno ſilẽtio ſacerdotibus, & cor tm̃ habẽtibus ad deũ, dicat archidia
conus. Orate, ſtatimq; oẽs in terram ꝓſternant, & orãtibus diutius tacite cũ fletibus atq; gemi
tibus, tũc vnus ex ep̃is ſenioribus ſurgẽs, or̃onẽ palã ad dñm fundat, cũctis adhuc ĩ terra iacẽti
bus. Finita aũt or̃one, & reſpõſo ab oĩbus: Amen, rurſus diaconus dicat: Erigite vos, & confe
ſtim oẽs ſurgãt, & cũ timore om̃i & diſciplina, tam ep̃i q̃ pb̃ri ſedeant. Sicq; oĩbus in ſuis locis
in ſilẽtio conſidẽtibus, diaconus alba indutus codicẽ canonũ in medio ꝓferẽs capitula de cõ-
cilijs agẽdis ꝓnuntiet. Finitiſq; titulis metropolitanus ep̃s Conciliũ alloquat, dicẽs: Ecce ſan-
ctiſſimi ſacerdotes recitatæ ſunt ex canonibus priſcoꝝ patrũ ſnĩæ de concilio celebrando. Si
qua ergo quempiã vr̃m actio cõmouet corã ſuis fratribus ꝓponat. Tũc ſi aliqs quãcũq; querę
lam quæ cõtra canonẽ agit in audientiã ſacerdotalẽ ꝓtulerit, nõ prius ad aliud tranſeat capitu
lũ, niſi primũ quę ꝓpoſita ẽ actio terminet. Nã & ſi pb̃r aliqs, aut diaconus, vel clericus, ſiue lai
cus, de his q foris ſteterint, cõciliũ ꝓ qualibet re crediderit appellãdũ, Eccleſię metropolitanę
archidiacono cauſam ſuã intimet, & ille Cõcilio denũtiet. Et tũc illi & introeũdi & ꝓponẽdi li
cẽtia cõcedat. Nullus aũt ep̃oꝝ à cętu cõi ſecedat anteq̃ hora gñalis ſeceſſiõis adueniat. Cõciliũ
quoq; nullus ſoluere audeat, niſi fuerint cũcta determinata, ita vt quæcũq; deliberatiõi cõifini
unt, ep̃oꝝ ſingulorꝝ manibus ſcribant. Tunc em̃ deus ſuoꝝ ſacerdotũ Cõcilio intereſſe credẽ
dus eſt, ſi tumultu om̃i abiecto, ſolicite atq; tranquille Eccleſiaſtica negotia terminent.

D IIII ¶Solet in Hiſpanijs de ſolẽnitate paſchali varietas exiſtere p̃dicatõis, diuerſa em̃ obſer-
uãtia Laterculoꝝ paſchalis feſtiuitatis interdũ errorẽ parturit. Proinde placuit, vt añ tres mẽ-
ſes epiphanioꝝ metropolitani ſacerdotes lr̃is ſe inuicẽ inquirãt, vt cõi ſcĩa docti, diem reſurre
ctionis Chr̃i comprouincialibus ſuis inſinuẽt, vt vno tpe celebrandum annuntient.

E V ¶De baptiſmi ſacr̃o, ꝓpter quod in Hiſpanijs qdam ſacerdotes trinam, ſimplam qdam
merſionẽ faciunt, à nõnullis ſchiſma eẽ cõſpicit, & vnitas fidei ſcindi videt. Nam dũ partes di-
uerſæ in baptizãdis aliqua cõtrario modo agunt, ab alijs nõ baptizatos eẽ contẽdũt. Proinde
qd à nobis in ſacramẽti diuerſitate finiẽdũ ſit, apl̃icę ſedis ĩformemur p̃ceptis, nõ nr̃a, ſed pr̃nã
inſtitutionẽ ſequẽtes. Beatæ ergo memoriæ regorius Romanæ Eccleſiæ pontifex q nõ ſolũ
partes Italiæ illuſtrauit, ſed & longe exiſtẽtes Eccleſias ſua doctrina ꝑdocuit, efflagitante ſan-
ctiſſimo Leandro ep̃o de hac Hiſpaniæ diuerſitate quid potius eẽt ſequẽdum, inter cætera re-
ſcribẽs, ſic ait: De trina vero merſione baptiſmatis nihil rñderi verius põt, q̃ ipſi ſenſiſtis, qa in
vna fide nihil officit ſanctæ Eccleſię cõſuetudo diuerſa. Nos aũt q̃d tertio mergimus triduanę
ſepulturę ſacr̃a ſignamus, vt dum tertio infans ab aquis educit, reſurrectio triduani tẽporis ex-
primat. Quod ſi qs forte etiam ꝓ ſummę trinitatis veneratõe exiſtimet fieri, neq; ad hoc aliqd
obſiſtit baptizandũ ſemel in aquas mergere, qa dũ in tribus ſubſiſtẽtijs vna ſubſtãtia ẽ, p̃t ĩfan
tem in baptiſmate in aquam vel ter, vel ſemel mergere, qñ & in tribus merſionibus pſonaꝝ tri
nitas, & in vna p̃t diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed quod hucuſq; ab hæreticis infans in ba
ptiſmate tertio mergebat, faciẽdum apud vos eẽ non cẽſeo, ne dum merſiones numerant, di-
uinitatẽ diuidant, dumq; quod faciebant, faciunt, morẽ noſtrũ ſe feciſſe glorient. Quapropter
quia de vtroq; ſacr̃o quod fit in ſancto baptiſmo à tanto viro reddita eſt rõ, quod vtrũq; irre-
p̃henſibile in ſancta dei Eccleſia habeat, ꝓpter vitandũ aũt ſchiſmatis ſcandalũ, vel hęretici do
gmatis vſum ſimplam teneamus baptiſmi merſionẽ, ne videant apud nos q tertio mergunt hę
reticoꝝ approbare aſſertionẽ, dum ſequunt & morẽ. Et ne forte cuiq̃ ſit dubium huius ſimpli
myſteriũ ſacramẽti, videat in eo mortẽ, & reſurrectionẽ, dum ſequunt & morẽ Chr̃i ſignifi-
care. Nam in aquas merſio quaſi ad infernũ deſcenſio eſt & rurſus ab aquis emerſio reſurrectio
eſt. Itẽ videat in eo vnitatẽ diuinitatis, & trinitatẽ pſonaꝝ oſtẽdi, vnitatẽ, dum ſemel mer-
gimus, trinitatẽ, dũ in nomine pr̃is & filij & ſpũs ſancti baptizamus. Pandit huius ſingularis ba
ptiſmi myſteriũ etiã ſcripturaꝝ ſanctaꝝ exemplis, Paulo apoſtolo atteſtante: Nolo vos igno
rare fr̃es, qm̃ patres noſtri oẽs ſub nube fuerunt, & oẽs mare tranſierunt, & oẽs in Moyſe bapti
zati ſunt in nube, & in mari. Mare qppe rubrum ſignificat baptiſmũ Chr̃i ſanguine conſecra
tum, ꝑ quod populus dei ſub columna ignis & nubis ſemel tranſijt, vbi tñ tota erat trinitas p̃ce
dente

dente populũ colũna ignis & nubis. In igne quippe ſignificat pater, in columna filius, in nube
ſpũs ſanctus. Iordanis quoq; fluenta cũ archa populus dei ſemel tranſiit, per quod ſignificatur
ſimpla merſio baptiſmatis, cuius ſacramento eccleſia abluitur, & de fidei huius laboribus per
baptiſmũ quaſi per Iordanem ad terram cœleſtis repromiſſionis ingreditur.

VI. ¶Cõperimus ꝙ per nõnullas eccleſias in die ſextæ feriæ paſſionis dñi clauſis baſilicarũ A
foribus nõ celebratur officiũ, nec paſſio dñi populis prædicatur, dũ idẽ ſaluator noſter apoſto
lis ſuis præcepit dicens, paſſionẽ & mortẽ & reſurrectionẽ meã omnibus prædicate. Ideoq;
oportet eodẽ die myſteriũ crucis (quod ipſe cũctis annuntiandũ voluit) p̄dicari, atq; indulgẽ-
tiã criminũ clara voce omnẽ populũ præſtolari, vt pœnitẽtiæ cõpunctione mundati venera
bile feſtum dominicæ reſurrectionis remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporisq;
eius & ſanguinis ſacramentũ mundi à peccato ſumamus.

VII. ¶Quidã in die eiuſdẽ paſſionis dñicæ ab hora nona ieiuniũ ſoluũt, cõuiuijs adhibẽtur, B
& dũ ſol ipſe eadẽ die tenebris palluerit, lumen ſubduxerit, ipſaq; elemẽta turbata mœſtitiã
totius mũdi oſtenderint, illi ieiuniũ tanti diei polluũt, epulisq; inſeruiũt. Et quia totũ eundem
diẽ vniuerſalis eccleſia propter paſſionẽ dñi in mœrore & abſtinẽtia peragit, quicũq; in eo ie
iuniũ præter paruulos ſenes & languidos ante peractas indulgẽtiæ p̃ces perſoluerit, à paſcha-
li gaudio depellat, nec in eo ſacramentũ corporis & ſanguinis dñi percipiat, qui diem paſſio-
nis eius per abſtinentiam non honorauit.

VIII. ¶Lucerna & cæreus infra vigilias apud quaſdã eccleſias non benedicitur, & à nobis C
cur benedicatur, inquirunt. Propter glorioſum eñ noctis ipſius ſacramentũ hæc ſolẽniter be
nedicimus, vt ſacræ reſurrectionis Chriſti myſteriũ quod tempore huius noctis votiue adue
nit benedictione ſanctificati luminis ſuſcipiamus. Et quia hæc obſeruatio per multarum loca
terrarum, regionesq; Hiſpaniæ in eccleſiis commendatur, dignum eſt propter vnitatem pa-
cis, vt in Gallicanis eccleſiis conſeruetur. Nulli autem impune erit qui hoc contempſerit, ſed
patrum regulis ſubiacebit.

IX. ¶Nõnulli ſacerdotũ in Hiſpanijs reperiunt, qui dominicã orationẽ quã ſaluator docu- D
it, & præcepit nõ quotidie, ſed tantũ die dominica dicunt. Et quia ſine intermiſſione vt ore-
mus, apoſtolus docuit, qualiter autẽ oremus, Chriſtus præcepit dicens, cũ autẽ oratis, dicite.
Pater noſter qui es in cœlis. Quomodo ergo quotidie nõ dicitur, ꝙ ſine intermiſſione dici iu
betur? Nam in tantũ quotidie hæc oratio dicenda eſt, vt etiã ipſo titulo vtatur. Nã vocat ora
tio quotidiana, ſic eã ſancti patres nuncupauerũt, quod etiã apud doctores, quorũ illuſtris do
ctrina eſt, inuenit. Sanctus quoq; Cyprianus dicit, Itaq; in oratiõe dñica, panẽ noſtrum, id eſt
Chriſtũ dari nobis quotidie petimus, vt q in Chr̃o manemus & viuim⁹, à ſanctificatiõe & cor
pore eius nõ recedamus. Sanctus Hilarius dicit. Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie, quid
eñ tã vult deus q̃ vt quotidie Chr̃s habitet in nobis, q eſt panis vitæ & panis è cœlo, & qa q̊-
tidiana oratio eſt, q̊tidie q̊q; vt detur oratur. Sanctus Auguſtinus dicit. De quotidianis autẽ
breuibusq; peccatis ſine qbus vita hęc nõ ducit, quotidiana oratio fideliũ ſatisfacit. Eorũ eſt
eñ dicere. Pater nr̃ q es in cœlis, q iã patri tales regenerati ſunt ex aqua & ſpũ ſancto. Delet
ergo hęc q̊tidiana oratio minima quotidiana pctã, delet illa à qbus vita fideliũ, etiã ſcelerate
geſta pœnitẽdo in melius diſcedit mutata. Ergo ſicut Chr̃s p̄cepit, ſic aplus monuit. Et quẽ
admodũ doctores eccleſiaſtici inſtituerũt, qa quotidie vel cogitatione, vel verbo delinqmus
quotidie & hãc orationẽ effundere in cõſpectu dei debemus. Quiſqs ergo ſacerdotũ vel ſubia
centiũ clericorũ hanc orationem dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio
prętererit propter ſuperbiam iudicatus ordinis ſui honore priuetur.

X. ¶Itẽ, cognouimus quoſdã Hiſpaniæ ſacerdotes, q in quadrageſimę diebus alleluya de- E
cantant p̃ter in vltima hebdomada paſchæ, quod deinceps fieri interdicimus, ſtatuẽtes vt in
oĩbus p̄dictis quadrageſimę diebus (qa tẽpus nõ eſt gaudij, ſed mœroris) alleluya nõ decante
tur. Tunc eñ opus eſt fletibus ac ieiunijs inſiſtere, corpus cilicio & cinere induere, animum
mœroribus deijcere, gaudiũ in triſtitiã vertere quouſq; veniat tẽpus reſurrectionis Chriſti,
qñ opteat iã in lætitia manere, & mœrorẽ in gaudiũ mutare. Hoc eñ eccleſię vniuerſalis cõ-
ſenſio in cũctis terrarũ partibus roborauit, quod & à nobis oĩbus vt cõſeruet p Hiſpanias Gal-
liciasq; prouincias oportebit. In tẽporibus vero reliquis, id eſt Calend. Ianuarij, q̃ propter er
rorẽ gentilitatis agunt, oĩno alleluia nõ decantabit, in qbus etiã p̃ter piſcẽ & olus, ſicut & in il
lis quadraginta diebus cęteris carnibus abſtinet, & à quibuſdã etiam nec vinũ bibitur. Si quis
ergo epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quilibet ex ordine clericorum fuerit repertus
qui arbitriũ ſuũ huic conſtitutioni æſtimet pręferendũ, ordinis officio carere cogat, & com-
munione eiuſdem paſchę priuetur.

XI. ¶In quibuſdã quoq; Hiſpaniarũ eccleſiis laudes poſt apoſtolũ decantant priuſq̃ euan- F

gelium p̄dicetur, dū canones p̄cipiant poſt apoſtolū nō laudes ſed euāgelium annūciare, p̄-
ſumptio eſt enī vt anteponātur ea q̄ ſequi debēt. Nā laudes ideo euāgeliū ſequuntur ꝓpter
gloriā Chriſti, q̄ per idē euāgelium p̄dicatur circa omnes gentes. A ſacerdotibus hic ordo
deinceps retineat, excōicationis pœnā ſuſcepturis, qui hūc ordinē ꝑturbauerint.

G XII ¶ De hymnis etiā canēdis & ſaluatoris & apoſtoloꝝ habemus exemplū. Nā & ipſe
dn̄s hymnū dixiſſe ꝓhibetur Matthæo atteſtante, Et hymno dicto exierunt in montē oli-
ueti, & Paulus apoſtolus ad Epheſios ſcripſit dicēs. Implemini ſpiritu loquētes in pſalmis,
& hymnis, & canticis ſpiritualibus, Et quia à nonnullis hymni humano ſtudio in laudem
dei atq; apoſtoloꝝ & martyrū triumphos compoſiti eſſe noſcūtur, ſicut hi quos beatiſſimi
doctores Hylarius atq; Ambroſius ediderunt, quos tamen quidā ſpecialiter reprobāt, pro
eo quod de ſcripturis ſanctorum canonum vel apoſtolica traditione nō exiſtunt. Reſpuāt
ergo & illū hymnū ab hominibus compoſitū, quē quotidie publico priuatoq́; officio in fi
ne omnium pſalmoꝝ dicimus. Gloria & honor patri & filio, & ſpiritui ſancto, in ſecula ſe
culoꝝ. Amen. Nā & ille hymnus quē nato in carne Chriſto angeli cecinerūt. Gloria in ex-
celſis deo, & in terra pax hominibus, bone voluntatis. Reliqua quæ ibi ſequuntur eccleſia-
ſtici doctores compoſuerunt. Ergo nec ipſi in eccleſiis canēdi ſunt, quia in ſanctaꝝ ſcriptu
rarum libris nō inueniūtur. Cōponuntur miſſę ſiue p̄ces, vel orationes, ſiue cōmendatōes
ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decātetur in eccleſia, vacāt officia omnia eccle-
ſiaſtica. Admonet hæc fieri atq; hortatˀ Timothæū apoſtolus dicens. Obſecro ergo primo
omniū fieri obſecratōes, oratōes, poſtulatōes, gratiaꝝ actiones ꝓ om̄ibus hominibus, pro
regibus & pro omnibus qui in ſublimitatibus ſunt. Sicut ergo orationes ita & hymnos in
laude dei cōpoſitos nullus noſtrū vlterius improbet, ſed pari modo in Gallicia Hyſpaniaq́;
celebret, excommunicatione plectēdis, qui hymnos reiĳcere fuerint auſi.

H XIII. ¶ Hymnum q̊q; triū pueroꝝ in quo vniuerſa cœli terræq́; creatura deū collaudat
& quem eccleſia catholica per totum orbem diffuſa celebrat, quidam ſacerdotes in miſſa
dominicorum dierum, & in ſolemnitatibus martyrum canere negligunt. Proinde ſanctū
concilium inſtituit, vt per omnes Hyſpaniæ eccleſias vel Galliciæ in omnium miſſarum ſo
lemnitate idem in publico decantetur, communionē amiſſuris qui antiquam huius hym-
ni conſuetudinem, noſtramq́; definitionem exceſſerint.

I XIIII. ¶ In fine pſalmoꝝ nō ſicut à quibuſdam hucuſq; Gloria patri, ſed gloria & honor
patri dicatur, Dauid propheta dicente. Afferte domino gloriam & honorem, & Iohanne
Euangeliſta, Exercitus dicentiū, honor & gloria deo noſtro ſedēti in throno, Ac per hæc
duo ſic oportet in terris dici ſicut in cœlis reſonāt. Vniuerſis ergo eccleſiaſticis hāc obſerua
tionē damus, quā quiſq; præterierit communionis iacturam habebit.

k XV ¶ Sunt quidam qui in fine reſponſoriorum gloriam non dicūt, propter quod inter-
dum inconuenienter reſonat, ſed hæc eſt diſcretio, vt in lætis ſequatur gloria, in triſtiori-
bus repetatur principium.

L XVI ¶ Apocalypſim librū multoꝝ concilioꝝ autoritas & ſynōdica ſanctoꝝ præſulum
Romanoꝝ decreta Iohānis Euāgeliſtæ eſſe p̄ſcribūt, & inter diuinos libros recipiēdā cō-
ſtituerunt, Et quia plurimi ſunt qui eius autoritatē nō recipiunt, eamq́; in eccleſia dei p̄-
dicare contemnunt. Si quis eum deinceps aut non receperit, aut à paſcha vſq; ad Penthe-
coſten in eccleſia non p̄dicauerit, excommunicationis ſententiam habebit.

M XVII ¶ Nōnulli ſacerdotes poſt dictā orationē dominicā ſtatim cōicant, & poſtea be-
nedictionē in populo dāt, q̊d deinceps interdicimus, ſed poſt orationē dominicā bn̄dictio
in populū ſequatur, & tūc demū corporis & ſanguinis dn̄i ſacramētum ſumatˀ, eo videlicet
ordine vt ſacerdotes & leuitæ ante altare cōicent, in choro clerus, extra chorū populus.

N XVIII ¶ Pernitioſa cōſuetudo nequaq̄ eſt recipiēda q̄ maiorū ſtatuta p̄teriēs, omnē ec-
cleſiæ ordinē ꝑturbauerit, dū aliĳ ꝑ ambitus ſacerdotia appetūt, aliĳ oblatis muneribus pon
tificatū aſſumunt, nonnulli etiā ſceleribus implicati, vel ſeculari militiæ dediti, indigni ad
honorē ſummi ac ſacri ordinis ꝑuenerūt, de qꝝ ſcilicet cauſa atq; remotione oportuerat
quidē ſtatuere, ſed ne ꝑturbatio quāplurima eccleſiæ orireť p̄teritis omiſſis deinceps q non
ꝓmoueanť ad ſacerdotiū ex regulis canonū, neceſſario credimus inſerēdū. i. qui in aliquo
crimine detecti ſunt, q infamiæ nota aſꝑſi ſunt, qui ſcelera antiq̄ ꝑ publicā pn̄iam admiſiſſe
cōfeſſi ſunt, qui in hæreſim lapſi ſunt, qui in hæreſi baptizati aut rebaptizati eſſe noſcunť,
qui ſemetipſos abſciderūt, aut naturaliter defectu mēbroꝝ aut deciſiōe aliquid minus hr̄e
noſcunť, qui ſecūdæ vxoris cognitionē ſortiti ſunt, aut numeroſa cōiugia frequētauerunt,
qui viduā, vel à marito relictā duxerūt, aut corruptaꝝ mariti fuerūt, qui cōcubinas, aut for
nicarias habuerūt, qui ſeruili cōditōi obnoxĳ ſunt, qui ignoti ſunt, qui Neophiti, vel laici

ſunt, qui

ſunt,q ſeculari militiæ dediti ſunt,q curiæ nexibus obligati ſunt,q inſcij lrarꝫ ſunt,q nõdũ ad
triginta annos ꝑuenerint.Qui ꝑ gradus eccleſiaſticos nõ acceſſerũt,q ambitu honorẽ quærũt
q muneribus honorẽ obtinere moliunt,q à deceſſoribus in ſacerdotiũ eligunt. Sed nec ille de
inceps ſacerdos erit,quẽ nec clerus nec populus propriæ ciuitatis elegit,vel autoritas metro-
politani,vel cõprouincialũ ſacerdotũ aſſenſio exqſiuit.Quicũqꝫ ergo deinceps ad ordinẽ ſa-
cerdotij poſtulatus,& in his q̃ p̃dicta ſunt exqſitus in nullo horꝫ deprehẽſus fuerit, & exami-
natus ,ꝓbabili vita atqꝫ doctrina extiterit,tũc ſcd̃m ſynodica, vel decretalia cõſtituta cũ oĩm
clericorꝫ vel ciuiũ voluntate ab vniuerſis cõprouincialibus ep̃is,aut certe à tribus in ſacerdotẽ
die dñica cõſecrabit,cõuenientibus cæteris q abſentes ſunt lr̃is ſuis,& magis autoritate vel p̃-
ſentia eius q eſt in metropoli cõſtitutus.Ep̃s aũt cõprouincialis ibi cõſecrandus eſt,vbi me-
tropolitanus elegerit.Metropolitanus aũt nõ niſi in ciuitate metropoli & cõprouincialibus
ibidẽ cõuenientibus.Si qs aũt deinceps cõtra p̃dicta vetita canonũ ad gradũ ſacerdotũ indig-
nus aſpirare cõtenderit,cũ ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit

XIX. ¶In veteri lege ab anno vigeſimoqnto,leuitæ in tabernaculo ſeruire mãdant, cuius A
autoritatẽ in canonibus & ſancti patres ſecuti ſunt.Nos & diuinæ legis & cõciliorꝫ p̃cepti im
memores infantes & pueros leuitas facimus ante legitimã ætatẽ,ante experiẽtiã vitę. Ideóqꝫ
ne vlterius fiat à nobis,& diuinæ legis & canonũ admonemur ſentẽtijs,ſed vigintiqnqꝫ anno
rũ ætate leuitæ cõſecrent,& triginta presbyteri ordinent,ita vt ſecundũ præceptũ probẽtur
primũ,& ſic miniſtrent nullum crimen habentes.

XX. ¶Quicunqꝫ in ſacerdotio dei poſiti ſunt,irreprehenſibiles eſſe debẽt,Paulo atteſtãte. B
Oporter epiſcopum irreprehenſibilẽ eſſe.Inoffenſos ergo & immaculatos decet exiſtere ſa-
cerdotes,nec vllius eos fornicatõis cõtagio pollui,ſed caſte viuentes,mundos ſemetipſos ce-
lebrandis exhibeant ſacramẽtis.Abſtineamus ergo nos ab omni opere malo & ab omni in-
quinamento carnis liberi maneamus,vt mundi corpore,purgati mente poſſimus ad ſacrifi-
cium Chriſti digni accedere,& deum pro delictis omnium deprecari.

XXI. ¶Quãuis cõſcientiã purã apud deũ nos habere oporteat,tñ & apud hoĩes famã opti- C
mã cuſtodire cõuenit,vt iuxta p̃ceptum apoſtolicũ non tantum corã deo,ſed etiã coram ho-
minibus vitæ ſanctæ teſtimoniũ habeamus. Quidã em̃ huc vſqꝫ ſacerdotũ non modicũ ſcan-
dalũ creauerunt,dũ in cõuerſatione vitæ nõ bonæ famæ exiſtunt.Vt ergo excludat deinceps
oĩs nephãda ſuſpitiõis occaſio,& ne detur vltra ſecularibus locus obtrectandi, oportet ep̃os
teſtimoniũ probabiliũ perſonarꝫ cõuerſationis & vitæ ĩ conclaui ſuo habere, vt deo placeãt
per conuerſationem bonam,& eccleſiæ per omnium famam.

XXII. ¶Non aliter placuit,vt quemadmodũ antiſtites ita presbyteri atqꝫ leuitæ quos forte D
infirmitas atqꝫ ætatis grauitas in conclaui ſuo manere non ſinit,vt ijdem in cellulis ſuis teſtes
vitæ habeant, vitamq́ꝫ ſuam ſicut nomine,ita meritis teneant.

XXIII. ¶Prona eſt oĩs ætas ab adoleſcentia in malũ,nihil em̃ incertius q̃ vita adoleſcentiũ E
ob hoc conſtituendũ oportuit,vt ſi q in clero pueri aut adoleſcentes exiſtunt,oẽs in vno con
claui atrij cõmorent,vt lubricæ ætatis annos nõ in luxuria,ſed in diſciplinis eccleſiaſticis agãt
deputato probatiſſimo ſeniore,quẽ & magiſtrum diſciplinæ & teſtẽ vitæ habeant.Quod ſi
aliqui ex his pupilli exiſtunt,ſacerdotali tutela foueant,vt & vita eorꝫ à criminibus intacta ſit,
& res ab iniuria reproborꝫ.Qui aũt his præceptis reſultauerint,monaſterijs deputent,vt va-
gantes animi & ſuperbi ſeueriori regula diſtringantur.

XXIIII. ¶Ignorãtia mr̃ cũctorꝫ errorꝫ,maxĩe in ſacerdotibus dei vitãda eſt,q docẽdi offi- F
ciũ in populis ſuſceperũt,ſacerdotes eĩ legere ſctãs ſcripturas frequẽter admonet Paulus apl̃s
dicẽs ad Timotheũ,Intẽde lectiõi & exhortatiõi,Doctores ſemꝑ manere in his ſe ſciant.Igit
ſacerdotes ſcripturas ſanctas & canones meditent,vt omne opus eorꝫ in p̃dicatiõe diuina &
doctrina cõſiſtat,atqꝫ ædificent cunctos tam fidei ſcientia,q̃ operꝫ diſciplina.

XXV. ¶Quãdo presbyteri in parrochijs ordinant,libellũ officialẽ à ſuo ſacerdote accipiãt G
vt ad eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedant,ne per ignorantiã etiã in ipſis diuinis ſacramẽ
tis offendãt,vt quando vel ad letanias,vel ad conciliũ venerint,rationem ep̃o reddant, qua-
liter ſuſceptum officium celebrent,vel baptizent.

XXVI. ¶Quãdo presbyteri aut diaconi ꝑ parrochias conſtituunt,oportet eos primũ pro H
feſſionẽ ep̃o ſuo facere vt caſte & pie viuant ſub dei timore,vt dum eos tali profeſſione obli-
gauerit,ſanctam diſciplinam retineant.

XXVII. ¶Ep̃s,pbr̃,aut diaconus ſi à gradu ſuo iniuſte deiectus in ſancta ſynodo innocens I
reperiat,nõ poteſt eſſe quod fuerat,niſi gradus amiſſos recipiat corã altario de manu epiſco-
porꝫ,ſi epiſcopus eſt,orariũ,annulũ & baculũ,ſi pbr̃,orariũ & patenam,ſi diaconus,orariũ &

 albam

albam, ſi ſubdiaconus patenam & calicem, ſic & reliqui gradus cum reparationẽ ſui recipiant quam cum ordinarentur perceperant.

K XXVIII ¶Si epiſcopus aut preſbyter, ſiue diaconus, vel quilibet ex ordine clericorum magos aut auriſpices, aut ariolos, aut certe augures, vel ſortilegos, vel eos qui profitentur artem aliquã, aut aliquẽ eorum ſimilia exercentem conſuluiſſe fuerit deprehenſus, ab honore dignitatis ſuæ depoſitus monaſterij curam excipiat, ibiq́ perpetuæ pœnitentiæ deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat.

L XXIX ¶Confinitimi hoſtiũ ſacerdotes p̄ter eos qui à regiæ poteſtatis ſublimi autoritate licẽtiam acceperunt, à quolibet mandatum agentes extraneum occulte accipere vel dirigere non præſumant, qui autẽ deprehenditur, aut conuincitur denunciatus principi apd̄ concilium condigna animaduerſione mulctabitur.

M XXX ¶Sæpe principes cõtra q̄ſlibet maieſtatis obnoxios ſacerdotibus negocia ſua cõmittunt, & quia ſacerdotes à Chr̄o ad miniſteriũ ſalutis electi ſunt, ibi conſentiunt regibus fieri iudices, vbi iureiurãdo ſupplicij indulgẽtia ꝓmittit, nõ vbi diſcriminis ſentẽtia p̄paratur. Si quis ergo ſacerdotũ cõtra hoc cõe conſultũ diſcuſſor in alienis periculis extiterit, ſit reus effuſi ſanguinis apud Chriſtũ, & apud eccleſiã ꝑdat proprium gradum.

N XXXI ¶Ep̄i in protegẽdis populis, ac defendẽdis impoſitã à deo ſibi curã nõ ambigãt, ideoq́ dum cõſpiciunt iudices, ac potẽtes pauperũ oppreſſores exiſtere, & prius eos ſacerdotali admonitione redarguãt, & ſi contempſerint emendari, eoꝝ inſolẽtiã regis auribus intiment, vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam regalis poteſtas ab improbitate coerceat. Si quis autẽ epiſcoporum id neglexerit concilio erit reus.

O XXXII ¶Auaritia radix eſt cunctoꝝ maloꝝ, cuius ſitis etiã ſacerdotũ mẽtes obtinet. Multi fideliũ in amore Chriſti & martyrum in parochijs epiſcopoꝝ baſilicas conſtruunt, oblationes ſanctas tribuunt, ſacerdotes hæc auferũt, atq́ in vſus ſuos cõuertunt, inde ẽ q̊d cultores ſacroꝝ deficiunt, dũ ſtipendia ſua ꝑdunt, inde labẽtium baſilicaꝝ ruinæ nõ reparãtur, quia auaritia ſacerdotali oĩa auferũtur. Pro qua re cõſtitutũ eſt à p̄ſenti cõcilio epiſcopos ita diocœſes ſuas regere, vt nihil ex eaꝝ iure p̄ſumãt auferre, ſed iuxta prioꝝ authoritatẽ cõcilioꝝ, tam de oblationibus q̄ de tributis, ac frugibus tertiã conſequãtur, q̊d ſi amplius quippiã ab eis præſumptũ extiterit, ꝑ cõcilium reſtauretur, appellãtibus aũt ipſis cõditoribus, aut certe propinquis eoꝝ, ſi iam illi à ſeculo deceſſerunt. Nouerint ergo cõditores baſilicaꝝ in rebus quas eiſdẽ eccleſiis cõferunt nullam poteſtatẽ habere, ſed iuxta canonum inſtituta ſicut eccleſia, ita & dos eius ad ordinationẽ epiſcopi ꝑtineat.

P XXXIII ¶Quicunq́ ep̄s alterius ep̄i diocœſim ꝑ triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit, quia ſecundũ ius legis eius videtur eſſe diocœſis, admittẽda non eſt cõtra eum actio repoſcẽdi, ſed hoc intra vnam parochiam, extra vero nullo modo, ne dũ diocœſis defenditur prouinciarum termini confundantur.

Q XXXIIII ¶Sicut diocœſim alienã tricenalis poſſeſſio tollit, ita territorij conuentũ non amittit, ideoq́ baſilicæ, quæ nouæ cõditæ fuerint, ad eum proculdubio epiſcopum ꝑtinebunt, cuius conuẽtus eſſe conſtiterit.

R XXXV ¶Epiſcopũ ꝑ cunctas diocœſes, parochiasq́ ſuas ꝑ ſingulos annos ire oportet, vt exquirat quid vnaqueq́ baſilica in reparationẽ ſui indiget, q̊d ſi ipſe aut languore detẽtus, aut alijs occupatõibus ĩplicatus id adimplere nequiuerit, p̄br̄os probabiles aut diacones mittat, qui & redditus baſilicaꝝ & reparationes & miniſtrãtium vitã inquirãt.

S XXXVI ¶Quicũq́ ep̄i ſuffragio cuiuslibet aliquid eccleſiaſticæ vtilitatis ꝓuiderint, & pro eo q̊dcunq́ cõmodum ĩ remunerationẽ promiſerint, promiſſi ſolutionẽ eos exoluere oportebit, ita vt id ad concilium prouinciale deferatur, vt eorum cõniuentia confirmetur, quia ſicut Paulus ait, dignus eſt operarius mercede ſua.

T XXXVII ¶Prebẽdum eſt à ſacerdotibus vitæ ſolatiũ indigentibus, & maxime his quibus reſtituẽda viciſſitudo ẽ. Quicũq́ ergo fideliũ de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid deuotione ꝓpria cõtulerint, ſi forte ipſi aut filij eoꝝ redacti fuerĩt ad inopiã, ab eadẽ eccleſia ſuffragiũ vitæ pro tẽporis vſu ꝑcipiant. Si em̄ clericis ſeu monachis vel peregrinis aut quãlibet neceſſitatẽ ſuſtinẽtibus pro ſolo religionis intuitu in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur, quantomagis conſulẽdum eſt, quibus retributio iuſta debetur.

V XXXVIII ¶Nonnulli diacones in tantã erũpunt ſuperbiã, vt ſeſe p̄br̄is anteponãt, atq́ in primo ipſi priores ſtare p̄ſumãt, p̄br̄is ĩ ſecũdo choro cõſtitutis. Ergo vt ſublimiores ſibi preſbyteros agnoſcãt, tam hi q̄ illi in vtroq́ choro conſiſtant.

X XXXIX ¶Si oraria duo nec ep̄o induere quidẽ licet nec p̄br̄o, vtiq́ multominus diacono qui miniſter eoꝝ eſt, vnũ ergo orariũ oportet leuitã geſtare in ſiniſtro humero, ꝓpter

quod

quod orat,id eſt prædicat. Dexteram autem oportet habere liberam,vt expeditius ad mini-
ſterium ſacerdotale diſcurrat. Caueant ergo amodo leuitæ gemino vti orario, ſed vnum tan
tum & purum,nec vllis coloribus aut à tyro ornatum ferant.
XL. ¶Omnes clerici vel lectores ſicut leuitæ & ſacerdotes detonſo ſuperius capite toto in A
ferius ſolam circuli coronam relinquant,non ſicut huc vſq; in Gallitiæ partibus facere lecto-
res videntur,qui prolixis,vt laici,comis in ſolo capitis apice modicum circulum tondent,ri-
tus enim iſte in Hiſpanijs hucuſq; hæreticorum fuit,vnde oportet vt pro amputando ab ec-
cleſiis ſcandalo hoc ſignum dedecoris auferatur,& ſit vna tonſura vel habitus ſicut totius Hiſ
paniæ eſt vſus. Qui aūt hoc non cuſtodierit,fidei catholicæ reus erit.
XL. ¶Cum clericis extraneæ fœminæ nullatenus habitent,niſi tantum mater,& ſoror , fi- B
lia,amita,in quibus perſonis nihil ſceleris æſtimari naturæ fœdus permittit,id eñ & conſti-
tutio antiquorum patrum decreuit.
XLII. ¶Quidam clerici legitime non habentes coniugium , extranearum mulierum vel C
ancillarum ſuarum interdicta ſibi conſortia appetunt,ideo quæ coniuncte taliter cum cleri-
cis ſunt ab epiſcopo,auferantur,& venundentur,illis pro tempore religatis ad pœnitentiam
quos ſua libidine infecerunt.
XLIII. ¶ Clerici qui ſine conſultu epiſcopi ſui vxores duxerint, aut viduam , vel D
tripudiatam,vel meretricem in coniugium acceperint,ſeparari eos à proprio epiſcopo o-
portebit.
XLIIII. ¶Clerici qui in quacunq; ſeditione arma volentes ſumpſerint,aut ſumpſerunt,re- E
perti,amiſſo ordinis ſui gradu in monaſterium contradantur pœnitentiæ.
XLV. ¶Si quis clericus in demoliendis ſepulchris fuerit deprehenſus,quia facinus hoc pro F
ſacrilegio legibus publicis ſanguine vindicatur,oportet canonibus in tali ſcelere proditum à
clericatus ordine ſubmoueri,& pœnitentiæ triennio deputari.
XLVI. ¶Præcipiente domino noſtro atq; excellentiſſimo Siſenando rege,id conſtituit G
ſanctum concilium,vt omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictio-
ne atq; labore habeantur immunes,vt liberi deo ſeruiant,nullaq́; prædicti neceſſitate ab ec-
cleſiaſticis officijs retrahantur
XLVII. ¶Eos quos economos Græci vocant,hoc eſt,qui vice epiſcoporum res eccleſia- H
ſticas tractant , ſicut ſancta ſynodus Calcedonenſis inſtituit , omnes epiſcopos de proprio
clero ad regendas eccleſias habere oportet,qui autem deinceps contempſerit,obnoxius eiuſ-
dem magni concilij erit.
XLVIII. ¶Monachum aut paterna deuotio,aut propria profeſſio facit, quicquid horum I
fuerit alligatum tenebit,proinde his ad mundum reuerti intercludimus aditum,& omnes ad
ſeculum interdicimus regreſſus.
XLIX. ¶Clerici qui monachorum propoſitum appetunt,quia meliorem vitam ſequi cu- K
piunt liberos eis ab epiſcopo in monaſterijs largiri oportet ingreſſus,nec interdici propoſi-
tum eoꝝ qui ad contemplationis deſideriū tranſire nituntur.
L. ¶Nuntiatum eſt præſenti concilio,eo quod monachi epiſcopali imperio ſeruili opere L
mancipentur,& iura monaſteriorum contra inſtituta canonum illicita præſumptione vſur-
pentur,ita vt pene ex cœnobio poſſeſſio fiat,atq; illuſtris portio Chriſti ad inanitionem ſer-
uitutemq́; perueniat. Quapropter monemus eos qui eccleſiis præſunt,vt vltra talia non præ-
ſumant,ſed hoc tantum ſibi in monaſterio vendicent ſacerdotes quod præcipiunt canones,
id eſt monachos ad conuerſationem ſanctam præmonere abbates,aliaq́; officia conſtruere,
atq; extra regulam facta corrigere,quod ſi aliquid in monachis canonibus interdictū p̄ſum-
pſerint,aut vſurpare quippiam de monaſterij rebus tentauerint , non deerit ab illis ſententia
excommunicationis,qui ſe deinceps nequaq̄ ſuſtulerit ab illicitis.
LI. ¶Nōnulli monachorum egredientes à monaſterio non ſolum ad ſeculum reuertuntur M
ſed etiam & vxores accipiunt,igitur reuocati in eodem monaſterio à quo exierant, pœniten
tiæ deputentur,ibiq́; defleant crimina ſua vnde diſceſſerunt.
LII. ¶Religioſi ꝓpriꝫ regiōis q nec inter clericos nec inter monachos habent̄,ſiue hi q ꝑ di N
uerſa loca vagi ferunt̄,ab ep̄is in q̊ꝝ cōuētu cōmorari noſcunt̄,licētia eoꝝ coerceat̄, vt aut in
clero aut ī monaſterio deputent̄ propter eos q ab ep̄o ſuo aut ꝓpter lāguorē fuerint abſoluti.
LIII. ¶Si qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiā accipiunt nulla manifeſta ſcelera cōfiten- O
tes,ſed tantū ſe peccatores eſſe prædicantes,huiuſmodi ſi reuelauerint,poſſunt etiam per mo
rum probitatem ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui vero ita pœnitentiam accipiunt,vt
aliquod mortale peccatū perpetraſſe publice fateantur ad clerum vel honores eccleſiaſticos
peruenire nullatenus poterunt,quia ſe confeſſione propria notauerunt.

V 3 Quicū-

P LIIII ¶Quicũq; ex ſecularibus accipiẽtes pœnitẽtiã totonderũt ſe,& rurſus ꝑuaricantes laici effecti ſunt,cõprehẽſi ab ep̃o ſuo ad pœnitẽtiã ex qua receſſerũt reuocẽtur. Quod ſi aliqui per pœnitẽtiam irreuocabiles ſunt nec admoniti reuertunt̃,vt verè apoſtate corã eccleſia anathematis ſn̄ia condemnẽtur.Nõ aliter hi qui à parẽtibus detõſi fuerũt aut ſpõte amiſſis parentibus ſeipſos religioni deuouerunt,& poſtea habitũ ſecularẽ ſumpſerũt & ij̄dem à ſacerdote comprehẽſi ad cultum religionis acta prius pœnitẽtia reuocẽtur. Quod ſi conuerti non poſſunt velut apoſtatę anathematis ſentẽtiæ ſubij̄ciant̃,quæ forma ſeruabitur etiã in viduis,virginibus ſacris,ac pœnitẽtibus fœminis,quæ ſanctimonialẽ habitũ induerunt,& poſtea aut veſtem mutauerunt,aut ad nuptias tranſierunt.

Q LV ¶Duo ſunt gñ̃a viduaꝝ,ſeculares & ſanctimoniales, ſeculares viduæ ſunt quæ adhuc diſponentes nubere laicalem habitum non depoſuerunt, ſanctimoniales ſunt q̃ iã mutato habitu ſeculari ſub religioſo cultu in conſpectu ſacerdotis & eccleſiæ apparuerunt,he ſi ad nuptias tranſierint iuxta apoſtolũ non ſine damnatione erunt,quia ſe primũ deo vouentes poſtea caſtitatis propoſitum abiecerunt.

R LVI ¶De Iudæis autẽ præcepit ſancta ſynodus nemini deinceps ad credẽdum vim inferre.Cui eñ̃ vult deus miſeret̃,& quẽ vult indurat,nõ eñ̃ tales inuiti ſaluãdi ſunt ſed volẽtes,vt integra ſit forma iuſtitiæ.Sicut eñ̃ homo propria arbitrij̄ volũtate ſerpẽti obediens perij̄t,ſic vocante ſe gratia dei propriæ mentis cõuerſione,homo quiſq; credẽdo ſaluatur. Ergo non vi,ſed libera arbitrij̄ volũtate, vt cõuertant̃ ſuadẽdi ſunt nõ potius impellendi. Qui aũt iampridem ad chriſtianitatẽ coacti ſunt ſicut factũ eſt temporibus religioſiſſimi principis Siſebuti,quia iam cõſtat eos ſacramentis diuinis aſſociatos & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe,& chriſmate vnctos eẽ,& corporis dñi & ſanguinis extitiſſe participes,oportet vt fidem etiam quam vi vel neceſſitate ſuſceperunt,tenere cogant̃,ne nomen dñi blaſphemetur,& fides quam ſuſceperunt vilis ac contemptibilis habeatur.

S LVII ¶Tanta eſt quorundã cupiditas,vt quidã eam appetẽtes(iuxta quod ait apoſtolus)etiã à fide errauerunt.Multi quippe huc vſq; ex ſacerdotibus atq; laicis accipiẽtes à Iudæis munera,ꝑfidiam eoꝝ ſuo patrocinio fouent,qui nõ immerito ex corpore Antichr̄i eſſe noſcuntur,quia contra Chriſtũ faciũt.Quicũq; ergo deinceps ep̃s ſiue clericus ſiue ſecularis illis contra fidẽ chriſtianã ſuffragium,vel munere vel fauore p̃ſtiterit, vt prophanus & ſacrilegus anathema effectus ab eccleſia catholica habeatur extraneus, quia dignus eſt,vt à corpore Chriſti ſeparetur,qui inimicis Chr̄i patronus efficitur.

T LVIII ¶Pleriq; qui ex Iudæis dudũ ad chriſtianã fidẽ promoti ſunt,nũc blaſphemantes in Chriſto, nõ ſolum iudaicos ritus ꝑpetraſſe noſcũtur,ſed etiã abominandas circũciſiões exercere p̃ſumpſerũt,de quibus conſultu pij̄ſſimi ac religioſiſſimi dñi noſtri Siſenandi regis hoc ſanctum decreuit conciliũ,vt hm̃õi trãſgreſſores pontificali autoritate correcti ad cultum chriſtiani dogmatis reuocẽtur,vt quos voluntas propria non emẽdat animaduerſio ſacerdotalis coerceat.Eos autem quos circuncidunt,ſi filij̄ eorum ſunt à parẽtum conſortio ſeparẽtur,ſi ſerui,pro iniuria corporis ſui libertati tradantur.

V LIX ¶Iudæoꝝ filios vel filias ne parẽtum vltra inuoluantur erroribus,ab eoꝝ cõſortio ſeparari decernimus deputatos,aut monaſterij̄s aut chriſtianis viris,aut mulieribus deum timentibus,vt ſub eorum conuerſatione cultum fidei diſcant,atq; in melius inſtituti,tam in moribus,q̃ in fide proficiant.

X LX ¶Iudæi baptizati,ſi poſtea præuaricãtes in Chriſtum qualibet pœna damnati extiterint à rebus eorum fideles filios excludi non oportebit,quia ſcriptum eſt, filius nõ portabit patris iniquitatem.

Y LXI ¶Sæpe maloꝝ conſortia etiam bonos corrumpunt,quantomagis eos qui ad vitia proni ſunt.Nulla ergo communio vltra ſit Hebręis ad fidem chriſtianã translatis cum his qui adhuc in veteri ritu conſiſtunt,ne forte eorum participio ſubuertãtur.Quicumq; ergo amodo ex his qui baptizati ſunt infidelium conſortia non vitauerint,& hi chriſtianis donentur,& illi publicis cędibus deputẽtur.

Z LXII ¶Iudæi qui chriſtianas mulieres in cõiugio habẽt,admoneantur ab ep̃o ciuitatis ipſius,vt ſi cum eis ꝑmanere cupiũt, chriſtiani efficiãtur,quod ſi admoniti noluerint ſeparentur,quia non poteſt infidelis in eius ꝑmanere coniunctione, quæ iam in chriſtianam translata eſt fidem,filij̄ autẽ qui ex talibus nati exiſtunt fidẽ atq; conditionẽ matris ſequãtur,ſimiliter & hi qui procreati ſunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris chriſtianã religionẽ ſequantur no Iudaicã ſuperſtitionẽ.

& LXIII ¶Nõ poteſt erga homines eſſe fidelis qui deo extiterit infidelis. Iudæi ergo qui dudũ chriſtiani effecti ſunt,& nunc Chriſti fidẽ præuaricati ſunt,ad teſtimoniũ dicẽdum

admitti

admitti nõ debent,quàmuis eſſe ſe chriſtianos annũtient, quia ſicut in fide Chriſti ſuſpecti
ſunt,ita in teſtimonio humano dubij habẽtur.Infirmari ergo oportet eoꝝ teſtimonium
qui in fide falſi docẽtur,nec eis eſſe credendũ qui veritatis à ſe fidẽ abiecerunt.
LXIIII ¶Præcipiente dño atq; excellentiſſimo,Siſenando rege cõſtituit id ſanctũ con- A
ciliũ,vt Iudæi aut hi qui ex Iudæis ſunt officia publica nullatenus appetant, quia ſub hac
occaſione chriſtianis iniuriam faciunt,ideoq; iudices prouinciarum cum ſacerdotibus eo-
rum ſubreptiones fraudulẽter relictas ſuſpendãt,& officia publica eos agere non ꝑmittãt.
Si quis autem hæc permiſerit,velut in ſacrilegum excommunicatio proferatur, & is qui
ſubrepſerit publicis cędibus deputetur
LXV ¶Ex decreto glorioſiſſimi principis hoc ſanctũ elegit conciliũ,vt Iudęis nõ liceat B
chr̃ianos ſeruos,nec chriſtiana mancipia emere,nec cuiuſquã cõſequi largitatẽ.Nefas em̃
eſt,vt mẽbra Chriſti ſeruiãt Antichr̃i miniſtris,q̊d ſi deinceps ſeruos chr̃ianos vel ancillas
Iudæi habere p̃ſumpſerint,ſublati ab eorum dominatu libertatẽ à principe conſequantur.
LXVI ¶Et ſi illi qui nulla ex rebus ſuis pauperibus Chriſti diſtribuũt,æterni iudicis vo C
ce in futuro condemnabuntur,quantomagis hi qui auferunt pauperibus quæ nõ dederũt?
Quapropter epiſcopi qui nihil ex proprio ſuo eccleſiæ Chriſti compenſauerunt,hãc diui-
nam ſententiam metuant,& libertos ex familijs eccleſiæ ad condemnationem ſuam face-
re non præſumant,impium eſt enim vt qui res ſuas eccleſiæ nõ cõtulerit damnũ inferat,
& ius eccleſiæ alienare contendat.Tales ergo libertos ſucceſſor ep̃s abſq; aliqua oppoſitiõe
ad ius eccleſiæ reuocabit,quia eos non ęquitas ſed improbitas abſoluit.
LXVII ¶Ep̃s qui mãcipium iuris eccleſiæ nõ retento eccleſiaſtico patrocinio manu- D
mitti deſiderat,duos meriti eiuſdẽ & peculij corã cõcilio eccleſiæ cui p̃minet ꝑ commuta-
tionẽ ſubſcribẽtibus ſacerdotibus offerat,vt rata & iuſta inueniatur diffinitio cõmutãtis.
Tũc em̃ liberã manumiſſionẽ,ſine patrocinio eccleſię cõcedere poterit,qui eũ quẽ libertati
tradere diſponit,iam iuri proprio acquiſiuit.Hm̃oi aũt liberto aduerſus eccleſiã cuius iuris
extitit accuſandi vel teſtificandi denegetur licẽtia.Quod ſi p̃ſumpſerit,placet vt ſtãte cõ-
mutatione in ſeruitutẽ propriã reuocetur cui nocere conatur.
LXVIII. ¶Cõſenſus totius concilij diffiniuit,vt ſacerdotes qui aut res ſuas eccleſię relin E
quunt,aut nihil habentes,aliqua tamen prædia,aut familias eccleſiis ſuis cõquirunt,licebit
illis aliquos de famulis eiuſdẽ eccleſiæ manumittere iuxta rei collatę modũ quẽ antiqui ca-
nones decreuerunt,ita vt cũ peculio & poſteritate ſua ingenui ſub patrocinio eccleſiæ ma
neant,vtilitates iniunctas ſibi iuxta q̊d potuerint proſequẽtes.
LXIX ¶Liberti eccleſiæ (quia nunquã morit̃ eoꝝ patrona) à patrocinio eiuſdẽ nunquã F
diſcedãt,nec poſteritas quidẽ eoꝝ ſicut priores canones decreuerũt. Ac ne libertas eoꝝ in
futura prole nõ pateat,ipſaq; poſteritas naturali ingenuitate obnitens ſeſe ab eccleſiæ pa-
trocinio ſubtrahat neceſſe eſt,vt tam hi liberti,q̃ ab eis progeniti profeſſionẽ ep̃o ſuo faci
ant,ꝑ quam ex familia eccleſiæ libertos effectos ſe eſſe fateantur,eiuſq; patrociniũ non re
linquant,ſed iuxta virtutẽ ſuã obſequiũ vel obediẽtiam p̃beant.
LXX ¶Liberti eccleſiæ q̨ à patrocinio eius diſcedẽtes quibuslibet perſonis adhęſerũt, G
ſi admoniti redire cõtempſerint,manumiſſio eorum irrita ſit,quia per inobedientię con-
tẽptum ingracti actione tenẽtur.
LXXI ¶Liberti eccleſiæ qui à quibuſcũq; manumiſſi ſunt,& eccleſiæ patrocinio com- H
mẽdati exiſtũt,ſicut regulæ antiquoꝝ patꝝ cõſtituerũt,ſacerdotali defenſione à cuiuslibet
inſolẽtia protegãtur ſiue in ſtatu libertatis ſiue in peculio quod habere noſcunt.
LXXII ¶Quicũq; libertatẽ à dominis ſuis ita ꝑcipiũt,vt nullũ ſibi ĩ eis obſequiũ patro- I
nus retẽtet,iſti ſi ſine crimine ſunt ad clericatus ordinẽ ſuſcipiãtur,quia directa manumiſ-
ſione abſoluti noſcuntur,qui vero retẽto obſequio manumiſſi ſunt,pro eo quod adhuc pa
troni ſeruitute tenẽtur obnoxij,nullatenus ſunt ad eccleſiaſticũ ordinẽ promouẽdi, ne qñ
voluerint eorum domini,fiant ex clericis ſerui
LXXIII ¶De familijs eccleſiæ cõſtituere p̃br̃os,& diacones ꝑ parochias liceat,q̊s tamen k
vitæ rectitudo,& probitas moꝝ commẽdat,ea tñ ratione vt antea manumiſſi libertatem
ſtatus ſui ꝑcipiãt,& denuo ad eccleſiaſticos honores ſuccedãt.Eſt em̃ irreligioſum obliga-
tos exiſtere ſeruituti,q̨ ſacri ordinis ſuſcipiũt dignitatẽ,quicquid aũt talibus aut ꝑ libertatẽ
cõceſſum,aut ſucceſſione extiterit datũ,aut q̊libet cõmodo collatũ,nõ licebit eis quippiam
inde in extraneas ꝑſonas trãſmittere,ſed oĩa ad eius eccleſiã qua manumiſſi ſunt poſt eoꝝ
obitũ ꝑtinere.His q̊q; ſicut & cæteris eccleſiæ libertis accuſandi vel teſtificãdi aduerſus ec-
cleſiã aditus intercludit̃,ad quod ſi aſpirauerint, nõ ſolum libertatis bñficio careãt,ſed etiã
honoris gradu,quẽ nõ dignitate nature,ſed tp̃e neceſſitatis promeruerunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

L LXXIIII ¶Poſt inſtituta quædam Eccleſiaſtici ordinis vel decreta quæ ad quorundam ꝑ-
tinēt diſciplinam, poſtrema nobis cunctis ſacerdotibus ſnīa eſt, pro robore noſtroꝝ regū, &
ſtabilitate gentis Gothoꝝ pontificale vltimū ſub deo iudice ferre decretum. Multaꝝ quippe
Gentiū (vt fama eſt) tanta extat ꝑfidia animoꝝ, vt fidē ſacramēto ꝓmiſſam regibus ſuis obſer
uare contēnant, & ore ſimulēt iuramēti ꝓfeſſionē, dum retineant mēte ꝑfidiæ impietatē, iu-
rant eñ regibus ſuis, & fidē quam pollicent̄, præuaricant̄, nec metuunt volumen illud iudicij
dei, ꝑ quod inducit̄ maledictio, multaq́ꝫ pœnaꝝ comminatio ſup eos, qui iurāt in nomine dei
mēdaciter. Quæ ergo ſpes talibus populis contra hoſtes laborātibus erit? Quæ fides vltra cū
alijs gētibus in pace credēda poſt fœdus non violandum? Quæ in hoſtibus iura ſtabili ꝑmane
bunt ſponſione, quando nec ipſis ꝓprijs regibus iuratam fidem conſeruant, quis eñ adeo fu-
rioſus eſt, qui caput ſuum manu ſua ꝓpria deſecet? Illi vt notum eſt immemores ſalutis ſuæ ꝓ-
pria manu ſeipſos interimunt in ſemetipſos ſuoſq́ꝫ reges ꝓprias conuertendo vires. Et cū dn̄s
dicat: Nolite tangere Chriſtos meos, & Dauid: Quis extēdit manum ſuam in Chr̄m dn̄i, & in-
nocēs erit: illis nec vitare metus eſt piurium, nec regibus inferre exitium. Hoſtibus quippe fi-
des pacti datur, nec violat̄. Quod ſi in bello fides vigeat, quanto magis in cæteris ſeruanda eſt
ſacrilegium quippe eſt, ſi violet̄ à gētibus regum ſuoꝝ promiſſa fides, quia non ſolū in eos fit
pacti trāſgreſſio, ſed & in deū, in cuius nomine pollicet̄ ipſa ꝓmiſſio. Inde eſt q̊d multa regna
terraꝝ cœleſtis iracundia, ita ꝑmutauit vt ꝓ impietate fidei & moꝝ, alteꝝ ab altero ſolueret̄.
Vnde & nos cauere oportet cauſam hm̄oi gentiū, ne ſil̄r plaga feriamur p̄cipiti, & pœna pu-
niamur crudeli. Si eñ deus angelis in ſe p̄uaricantibus nō pepercit, qui ꝑ inobediētiā cœleſte
habitaculū ꝑdiderūt, vñ & ꝑ Eſaiā dicit, inebriatus eſt gladius meus in cœlo, quāto magis nos
nr̄æ ſalutis īteritū timere debemus, ne ꝑ infidelitatē eodē ſęuiēte pereamus? Qd̄ ſi diuinā ira-
cundiā vitare volumus, & ſeueritatē eius ad clemētiā ꝓuocare cupimus, ſeruem⁹ erga deū reli
gionis cultū atq; timorē, cuſtodiamus erga principes nr̄os pollicitā fidē atq; ſponſionē. Non
ſit in nobis vt in q̄buſdam gētibus infidelitatis ſubtilitas impia, nō ſubdole mētis ꝑfidia, nō ꝑ-
iurij nephas, & coniurationū nefanda molimina. Nullus apud nos p̄ſumptōe regnū accipiat,
nullus excitet mutuas ſeditōes ciuiū, nemo meditet̄ interitus regū, ſed defuncto in pace princi
pe, primates gētis cum ſacerdotibus ſucceſſorē regni Concilio communi conſtituant vt dum
vnitatis concordia à nobis retinet̄, nullum p̄riæ gētiſq́ꝫ diſſidium ꝑ vim ambitōis moueat̄. Qd̄
ſi hæc admonitio mētes noſtras nō corrigit, & ad ſalutē communē cor nr̄m nequaquā ꝑducit
audi ſnīam nr̄am. Quicūq; ergo ex nobis, vel totius Hiſpaniæ populis qualibet cōiuratōe, vel
ſtudio ſacr̄m fidei ſuæ, quod ꝓ patriæ gētiſq́ꝫ Gothoꝝ ſtatu, vel conſeruatōe regiæ ſalutis pol
licitus eſt, temerauerit, aut regē Nece attrectauerit, aut poteſtate regni exuerit, aut p̄ſumptiōe
tyrannica regni faſtigium vſurpauerit, anathema ſit in conſpectu dei p̄ris, & angeloꝝ, atq; ab
Eccleſia Catholica quam ꝑiurio ꝓphanauerit, efficiat̄ extraneus, & ab omni cœtu Chr̄ianoꝝ
alienus cū om̄ibus impietatis ſuæ ſocijs, q̄a oportet vt vna pœna teneat obnoxios quos ſil̄is er
ror inuenerit implicatos. Quod iteꝝ ſecundo replicamus, dicētes: Quicūq; amodo ex nobis,
vl̄ cūctis Hiſpaniæ populis quolibet tractatu, vl̄ ſtudio ſacr̄m fidei ſuæ quod ꝓ p̄riæ gentiſq́ꝫ
Gothoꝝ ſtatu, vl̄ conſeruatōe regiæ ſalutis pollicitus eſt, violauerit, aut regē Necę attrectaue
rit, aut ptāte regni exuerit, aut p̄ſumptiōe tyrannica regni faſtigiū vſurpauerit, Anathema in
cōſpectu Chr̄i & Apoſtoloꝝ eius ſit, atq́ꝫ ab Eccleſia Catholica quā ꝑiurio ꝓphanauerit, effi-
ciat̄ extraneus, & ab om̄i conſortio Chr̄ianoꝝ alienus & damnatus in futuro iudicio dei. Ha-
beat̄ cū participibus ſuis, q̄a dignū eſt, vt qui talibus ſociant̄, ipſi etiam damnatōis eoꝝ partici
patōe obnoxij teneant̄. Hoc etiā tertio acclamamus, dicētes: Quicūq; amodo ex nobis vl̄ cū-
ctis Hiſpaniæ populis qualibet meditatōe, vel ſtudio ſacr̄m fidei ſuæ, quod ꝓ p̄riæ ſalutis gen
tiſq́ꝫ Gothoꝝ ſtatu, vel incolumitate regiæ ptātis pollicitus eſt, violauerit, aut regē Necę at-
trectauerit, aut ptāte regni exuerit, aut p̄ſumptōe tyrānica regni faſtigiū vſurpauerit, anathe-
ma ſit in cōſpectu ſpūs ſancti, & martyꝝ Chr̄i, atq́ꝫ ab Eccleſia Catholica quā ꝑiurio ꝓphana-
uerit, extraneus efficiat̄, & ab om̄i communione Chr̄ianoꝝ alienus, nec partē habeat iuſtoꝝ,
ſed cū diabolo & angelis eius æternis ſupplicijs condēnet̄ vnà cum eis qui eandem cōiuratio-
nē nitunt̄, vt par pœna ꝑditionis conſtringat, quos in ꝑniciē praua ſocietas copulat. Et ideo
ſi placet om̄ibus q̄ adeſtis hoc tertio reiterata ſnīa veſtræ vocis conſenſu firmate. Ab vniuer-
ſo clero & populo dictū eſt. Qui contra hanc nr̄am definitionē p̄ſumpſerint, anathema Ma-
ranatha, hoc eſt, ꝑditio in aduētu dn̄i ſint, & cum Iuda Iſcarioth partē habeāt ipſi, & ſocij eoꝝ
Amen. Quapropter nos ipſi, & ſacerdotes oēs ſanctā Eccleſiā Chr̄i, ac populū admonemus,
vt hæc tremēda, & totiēs reiterata ſnīa nullum ex nobis p̄ſenti atq; æterno condēnet iudicio,
ſed fidē promiſſam ergaglorioſiſſimū dominum noſtrum Siſenandum regem cuſtodientes,
ac ſyncera illi deuotione famulantes, non ſolum diuinę pietatis in nobis clemētiā ꝓuocemus

ſed etiā

ſed etiā gratiā antefati principis ꝑcipere mereamur. Te q̊q; pñtem regē ac futuros ætatū ſequētiū principes humilitate debita depoſcimus, vt moderati & mites erga ſubiectos exiſtētes, cū iuſtitia & pietate populos à deo vobis creditos regatis, bonā'q; viciſſitudinē qui vos nobis cōſtituit largitori Chr̄o repēdatis, regnātes in hūilitate cordis cū ſtudio bonę actionis, Nec quiſq̄ vr̄m ſolus in cauſa captiuū, aut reū ſnīa feriat, ſed cōſenſu publico cū rectoribus ex iudicio manifeſto delinquētiū culpa pateſcat ſeruata à vobis in offenſis māſuetudine, vt nō ſeueritate magis in illis q̄ indulgētia polleatis, & dū oīa hæc autore deo pio à vobis moderamine cōſeruēt, & reges in populis, & populi in regib⁹, & deus ī vtriſq; letet. Sane de futuris regib⁹ hāc ſnīam ꝓmulgamus, vt ſi quis ex eis cōtra reuerētiā legū ſuperba dn̄atōe & faſtigio in flagitiꝭs, & facinore, ſiue cupiditate crudeliſſima ptātē in populis exercuerit, anathematis ſnīa à Chr̄o dn̄o cōdēnet, & habeat à deo ſeparationē atq; iudiciū ꝓpter q̊d p̄ſumpſerit praua agere & ī ꝑniciē regnū deducere, De Simithilane vero qui ꝓpria ſcelera metuēs ſeip̄m regno priuauit, & ptātis faſcibus exuit id cū gētis cōſultu decreuim⁹, vt neq; eū vel vxorē eius ꝓpter mala q̄ cōmiſerūt neq; filios eoꝝ vnitati nr̄æ vnq̄ cōſociemus, nec eos ad honores à quibus ob iniquitatē deiecti ſunt aliqn̄ ꝓmoueamus. Qui'q; etiā ſicut ī faſtigio regni habēt extranei, ita poſſeſſiōe reꝝ q̄s de miſeroꝝ ſumptib⁹ auxerāt maneāt alieni, p̄ter id q̊d pietate pꝭſſimi pricipis nr̄i fuerūt cōſecuti. Nō aliter & Geillanē memorati Simithilane & ſanguīe & ſcelere fratrē qui nec in germanitatis fide ſtabilis extitit, nec fidē glorioſo dn̄o nr̄o pollicitā cōſeruauit, hūc ergo cū cōiuge ſua ſicut & an̄ fc̄tm̄ ē, à ſocietate gētis atq; cōſortio nr̄o placuit ſepari, nec in amiſſis facultatibus in quib⁹ ꝑ iniquitatē creuerāt reduces fieri, p̄ter id q̊d cōſecuti fuerint pietate clemētiſſ. pricipis, cuius gr̄a bonos donoꝝ p̄mꝭs ditat, & malos à bn̄ficētia ſua nō ſeparat, gl'ia āt & honor om̄ipotēti deo nr̄o in cui⁹ noīe congregati ſumus. Poſt hęc pax & ſalus & diuturnitas pꝭſſimo & amatori Chr̄i dn̄o nr̄o Siſenādo regi, cuius deuotio nos ad hoc decretū ſalutiferꝝ cōuocauit. Corroboret ergo gr̄a regnū illius, gētes'q; Gothoꝝ in fide catholica annis & meritis ꝓtegat illū vſq; ad vltimā ſenectutē ſummi dei gr̄a & poſt pn̄tis regni gloriā ad ęternū regnū trāſeat, vt ſine fine regnet, qui ī ſeculo feliciter īperat, ip̄o p̄ſtāte qui ē rex regū, & dn̄s dn̄oꝝ cum pr̄e & ſp̄ū ſc̄tō in ſecula ſeculoꝝ. Amē. Definitis itaq; his q̄ ſuꝑius cōp̄hēſa ſunt, annuēte religioſiſſimo principe placuit deinde nulla re īpediēte à q̊libet nr̄m q̄ cōſtituta ſunt temerari, ſed cūcta ſalubri cōcilio cōſeruari, Et quia ꝑfectib⁹ eccl'iæ & anīæ nr̄ę cōueniūt, etiā propria ſubſcriptōe (vt ꝑmaneāt) roboram⁹, Ego Iſidorus ī Chr̄i noīe Spalēſis eccl'iæ metropolitanus ep̄s hęc cōſtituēs ſubſcripſi. Sil'r & alꝭ ep̄i ſubſcripſerūt numero q̊draginta.

Incipiunt capitula concilii Toletani quinti habiti. Era, D. LXXXIIII. Anno primo Chintillani.

¶De inſtitutione nouaꝝ lætaniaꝝ. 1
¶De cuſtodia ſalutis regum & defenſiōe prolis præſentium principum. 2
¶De reprobatione ꝑſonarum quæ prohibētur adipiſci regnum. 3
¶De his qui ſibi blandiuntur ſpe rege ſuperſtite. 4
¶De his qui principes maledicere præſumunt. 5
¶Vt regū fideles à ſucceſſorib⁹ regū reꝝ iure nō fraudent̄ pro ſeruitutis mercede. 6
¶Quod in celebritate cūctoꝝ conciliorum ſynodus Toletana tēporibus Siſenādi habita ꝑ probationē vocis clare ob cuſtodiā ſui cunctis debeat innoteſcere. 7
¶De indulgētia pricipū noxꝭs ſeruata. 8
¶De fauore principum conciliꝭ acclamatōe conceſſo. 9

Incipit conciliū Toletanū quintum.

APud vrbē Toletanū diuerſis ex ꝓuincꝭs Hiſpaniæ ſacerdotes dn̄i qui ī vno pacis oſculo in Baſilica ſc̄tē martyris Leochadiæ cōſedimus gr̄aꝝ actiōes oīpotēti deo ꝑſoluimus, ꝓpter ſuā miſericordiā magnā, cuius nutu in hāc cōuenimus cōcordiā, & glorioſi principis nr̄i Chintillani regis initia, ob cuius ſalutis & felicitatis cōſtantiā ſuꝑnā īploramus clemētiā, qui ſe in medio nr̄i cętus ingreſſus cū optimatibus & ſenioribus palatꝭ ſui ſupplex oīm or̄onib⁹ cōmēdauit, ſuoſq; fideles ita facere ſc̄tā exhortatōe coegit, atq; hāc īſtitutionē q̄ ex p̄cepto ei⁹ & decreto nr̄o ſācim⁹, diuīa īſpiratōe p̄-
I. ¶Sc; vt ī cūcto regno à deo ſibi cōceſſo ſpecial' & ꝓpria (miſit. hæc religioſa oī tp̄e teneat̄ obſeruātia, vt à die Iduū Decēbriū lętania triduo vbiq; annua ſucceſſōe pagat̄, & īdulgētia delictoꝝ lachrymis īpetret̄. Q̄d ſi dies dn̄ica īterceſſerit, in ſequenti